

УДК 379.851

Карась О.С.

*НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ
В УМОВАХ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ*

Виявлено характерні риси і тенденції сучасного регулювання світового ринку транспортних послуг. Розглянуто перспективи та завдання України щодо ефективної інтеграції національної транспортної галузі в міжнародну транспортну систему та її вплив на інфраструктуру туризму.

Caratteristiche distintive e le tendenze della regolamentazione moderna del mercato mondiale dei servizi di trasporto. Le prospettive e le sfide dell'Ucraina l'effettiva integrazione delle industrie dei trasporti nazionali all'interno del sistema dei trasporti internazionali e il suo impatto sulle infrastrutture turistiche.

Постановка проблеми. Удосконалення транспортної інфраструктури та зменшення витрат на перевезення під впливом науково - технічного прогресу дозволяє інтенсифікувати торговельно-економічне співробітництво між географічно віддаленими регіонами та веде до зниження витрат просторової організації міжнародних господарських систем. Національна мережа міжнародних транспортних коридорів як складова частина системи транс'європейських коридорів надає можливість українським об'єктам туристичних відвідувань приєднатися до загальноєвропейської мережі туристичних маршрутів, що створює умови для комплексної розбудови туристичної інфраструктури. Наявність розвинутої туристичної інфраструктури забезпечує ефективне функціонування цієї мережі, сприяє повноцінному використанню туристичного потенціалу. Торгівля транспортними послугами охоплює практично всі країни; у процесі поглиблення інтеграції України у світову економіку не можна недооцінювати роль вітчизняного транспорту.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідженням різних аспектів розвитку транспортної галузі займаються такі науковці, як Ю. Є. Пащенко, Д. Прейгер, С. Пирожков, І. Малярчук, Г. Несвет, М. Лізанець, Дюмулен І.І., та ін. Зокрема, Ю. Є. Пащенко досліджує особливості розвитку та розміщення транспортно-дорожнього комплексу України [1]. С. Пирожков, Д. Прейгер, І. Малярчук розглядають питання реалізації транзитного потенціалу України в контексті розширення ЄС [2]. Г. Несвет досліджує транспортну політику європейських країн та їх співробітництво з Україною у транспортній сфері [3]. З урахуванням поглиблення інтеграційних процесів, необхідності адаптації транспортних систем прикордонних територій до міжнародних стандартів корисними виявилися монографії та публікації низки зарубіжних вчених і фахівців з світовою економічною і транспортних проблем, у тому числі Д. Бенсона, П. Боше, У. Гроссмена, Д. Коломбоса, Д. Молоні, А. Медісона.

Метою дослідження є аналіз та визначення основних перспективних напрямів розвитку транспортної системи в умовах поглиблення міжнародних інтеграційних процесів та можливості і перспективи створення міжнародних транспортних коридорів, що дає змогу забезпечити комфортність, ритмічність та безпеку при пересуванні за напрямками національної мережі міжнародних транспортних коридорів та основних транспортних магістралей.

Виклад основного матеріалу. Транспортна галузь має винятково важливе значення для розвитку економіки та зовнішньоекономічних зв'язків нашої країни. З одного боку, транспорт - це ключовий інфраструктурний компонент зовнішньої торгівлі товарами, а з іншого -

велика і зростаюча стаття торгівлі послугами, що забезпечує близько чверті всього українського зовнішньоторговельного обороту в сфері послуг. Операції за цією статтею демонструють стійке позитивне сальдо (експорт приблизно в півтора рази перевищує за вартістю імпорт), що вигідно відрізняє транспортну сферу від більшості інших видів послуг, за якими Україна виступає великим нетто-імпортером. Тривожною тенденцією є недостатня конкурентоспроможність українського транспорту на зовнішньому ринку за деякими позиціями, що пов'язано зі старінням основних фондів і зростанням витрат у галузі. В результаті Україна на світовому ринку продовжує грати досить скромну роль, яка не відповідає її потенційним можливостям.

Світова транспортна система зараз переживає процес глибоких, фундаментальних змін. Одержано інтенсивні імпульси для розвитку процесів створення єдиного торгового ринку на різних континентах, істотно спрощено процедуру перетинання кордонів. У Європі виник ряд авторитетних організацій, що вивчають можливості і перспективи створення міжнародних транспортних коридорів, які мають з'єднати окремі міста або населені пункти в межах кількох країн.

Стратегічно важливих транспортних коридорів територією України розроблено чотири [6]:

- Центральна Європа - країни СНД;
- Південна Європа, Близький Схід, Африка - країни СНД;
- Скандинавія, Балтика - Близький Схід, Закавказзя, Центральна Азія;
- Північна Європа - Середня Азія, Китай, Далекий Схід.

Міжнародний транспортний коридор - це комплекс наземних та водних транспортних магістралей з відповідною інфраструктурою на визначеному напрямку, включаючи допоміжні споруди, під'їзні шляхи, прикордонні переходи, сервісні пункти, вантажні та пасажирські термінали, устаткування для управління рухом, організаційно-технічних заходів, законодавчих та нормативних актів, які забезпечують перевезення вантажів та пасажирів на рівні, що відповідає вимогам Європейського Співтовариства.

Міжнародна мережа транспортних коридорів визначена Деклараціями Першої (31.10.1991 р., Прага), Другої (14-16.03.1994 р., Крит) та Третьої (23-25.06.1997р., Гельсінкі) Пан-Європейських конференцій з питань транспорту. Затверджені десять Пан-європейських міжнародних транспортних коридорів, які отримали назву "критські" [5]. Територією України проходять такі міжнародні транспортні коридори (табл.1).

Україна має сприятливі природно-географічними умовами для нарощування міжнародних транспортних операцій, що є важливою передумовою для отримання значного економічного ефекту від цих операцій. Але вони не забезпечують повною мірою міжнародну конкурентоспроможність українського транспорту. Для зміцнення позицій України на світовому ринку необхідні створення сучасної транспортної

інфраструктури та докорінна організаційна перебудова всієї транспортної системи нашої країни.

Таблиця 1. Міжнародні транспортні коридори на території України

Транспортні коридори	Маршрут	Країни учасниці	Протяжність
1. Пан-європейський транспортний коридор №3	Берлін (Дрезден) - Вроцлав - Львів-Київ	Німеччина, Польща, Україна	1640 км
2. Пан-європейський транспортний коридор №5	Трієст - Любляна - Будапешт - Братислава - Ужгород – Львів	Італія, Словенія, Угорщина, Словаччина, Україна	1595 км
3. Пан-європейський транспортний коридор №7	Дунайський (водний).	Австрія, Угорщина, Югославія, Болгарія, Румунія, Молдова, Україна	1600 км
4. Пан-європейський транспортний коридор №9	Гельсінкі - Санкт-Петербург - Вітебськ - Київ(Москва) - Одеса (Кишинів) - Пловдів - Бухарест - Александрополіс (з 4-ма відгал.)	Фінляндія, Росія, Україна, Білорусь, Молдова, Румунія, Греція	3400 км
5. Міжнародний транспортний коридор Гданськ-Одеса (Балтійське - Чорне море) (Ягодин-Одеса)	Трієст - Любляна - Будапешт - Братислава - Ужгород – Львів	Італія, Словенія, Угорщина, Словаччина, Україна	1595 км.

Існування МТК передбачає використання на конкретному напрямку кількох видів транспорту, а також обов'язкову наявність високо насиченої інфраструктури для їхнього обслуговування, зв'язку, сервісу. Саме поняття МТК передбачає швидке і безпечне просування пасажирів і вантажів.

Варто зазначити, що транспорт виконує різні функції у підсистемах світового господарства при реалізації зовнішньоторгових зв'язків. Тому всі види транспорту та усі ланки транспортного процесу в їх взаємодії на національному, міжнародному, міжконтинентальному та глобальному рівнях складають світову транспортну систему.

Транспортні шляхи України повинні відповідати міжнародним вимогам та надавати можливість здійснювати перевезення швидко, безпечно, надійно, комфортно. Саме вони є першою ланкою туристичного потоку іноземних громадян в Україну. Взаємодія двох галузей - транспорту і туризму - допоможе кожній з них у короткі терміни вирішити більшість питань, зокрема розбудови туристичної інфраструктури за напрямками національної мережі транспортних коридорів із залученням приватного капіталу (національного і закордонного).

В Україні прийнята Програма розбудови туристичної інфраструктури за напрямками національної мережі міжнародних транспортних коридорів. Її реалізація дозволить розв'язати проблему облаштування доріг, створити сприятливі умови для розвитку туристичної індустрії [7]. За для цього передбачено здійснити такі заходи:

- участь України в розробці загальної стратегії розвитку мережі міжнародних транспортних коридорів, що проходять за європейськими й азійським напрямків, у рамках формування нових транзитних магістралей континентального значення;
- сприяння реалізації інвестиційних проектів, у тому числі міжнародних, спрямованих на розвиток транзитних перевезень;
- подальший розвиток логістичних технологій, інформаційних систем, всієї інфраструктури транзитних перевезень з метою прискорення доставки транзитних вантажів, забезпечення гарантій їх збереження, загального підвищення якості сервісу;
- технічна модернізація і вдосконалення економічних режимів у повітряних транзитних коридорах, що проходять через повітряний простір України;
- розробка економічних механізмів залучення суб'єктів України і приватних інвесторів до реалізації проектів, спрямованих на використання міжнародних транспортних коридорів;
- розробка за участю суб'єктів України проектів створення та розвитку транзитних коридорів, які доповнюють базові міжнародні транспортні коридори.

1. Пашенко Ю. Є. Розвиток та розміщення транспортно-дорожнього комплексу України: Монографія / За ред. С. І. Дорогунцова.– К.: Наук. світ, 2003.– 467 с.; 2. Пирожков С., Прейгер Д., Малярчук І. Проблеми реалізації транзитного потенціалу України в контексті розширення ЄС і формування ЄСП // Економіка України.– 2005.– № 3.– С. 4–19; 3. Несвет Г. Старый знакомый – новый сосед // Весь транспорт.– 2005.– № 1–2.– С. 50–57; 4. Світова економіка: Підручник / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, О. І. Рогач та ін. – К.: Либідь, 2007. – С.319; 5. Портер М. Міжнародна конкуренція / Пер. с англ. під ред. В.Д. Щетиніна. – М.: Міжнародні відносини; 6. <http://www.mintrans.gov.ua/uk/show/transports.html> / Офіційний сайт Міністерства транспорту та зв'язку; 7. Програми розбудови туристичної інфраструктури за напрямками національної мережі міжнародних транспортних коридорів / Постанова КМ України від 12 травня 2004 р. N 612.